

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Адриан Георгиев Георгиев,
преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“,

За дисертационен труд на тема
„Съвременни композитори от Косово, Албания и региона и нови произведения за
кларинет: изпълнителски проблеми“

Фатбард Гаши

Фатбард Гаши е завършил бакалавърска степен в Academy of Arts - Department of Music, University of Prishtina, Kosovo , а през 2012 година магистърска степен от Faculty of Music - Cyril i Methodius-Skopje, Macedonia. Докторант е в НБУ, департамент музика от 2018 г. Към момента е доцент в университета "Naxhi Zeka" University, Peja.

От предоставената ми автобиографична справка е видна и публикационна активност , участия в конференции, семинари и майсторски класове, включително и участия в жури.

Темата на дисертационния труд, е логично да е свързана с професионалния му път, а именно музикално педагогически и изпълнителски в областта на съвременната музика за кларинет.

Основната цел на това изследване е да се идентифицират съвременни композиции за кларинет от Балканите и да се анализират елементите, които ги характеризират. За всяко произведение е разработен задълбочен анализ, за да се изведат съответните детайли и изводи. По думите на автора, съдържанието на концертните програми е разнообразно, като включва композиции от различни композитори като Моцарт, Шуман и Вебер; специален акцент е поставен върху произведения, композирани от съвременни балкански автори.

Концертната програма е съставена в сътрудничество с други музиканти, които са неразделна част от представленията. Концертите се провеждат в различни страни, между които Германия, България, Македония, Черна гора и Косово. В деня на изпълнението са направени и записи, като повечето от тях бяха предоставени на публиката в Социалната мрежа.

Направен е и анализ на всяко от музикалните произведения, изпълнени в концертните програми, като са очертани типичните проблеми, с които изпълнителите се сблъскват в изпълнението на тези конкретни произведения, правилния подход, който изпълнителите трябва да предприемат, за да се справят с всеки един от проблемите, и начините, по които те могат да се подкрепят взаимно в постигането на напредък.

Дисертационният труд се състои от 109 страници, включително 6 приложения, 6 фигури, повече от 10 музикални примера и списък на литературата, включващ 78 текста, от които 75 са от източници на английски език, 2 - от източници на албански език и 1 - от източник на български език.

Прави впечатление не особено ясната структура на дисертационния труд, би следвало разработката да е разделена на няколко основни глави, увод, заключение и т.н. , напр. с постановка на проблема , изследвания и публикации по темата, методически насоки за изпълнение на съвременна и т.н.

След като в раздел 1 (Въведение) са формулирани целите на изследването, в раздел 2 е направен преглед на литературата, а в раздел 3 е представена методологията на изследването, основаваща се на класификацията на анализа на всяка композиция с особен акцент върху албанските композиции, написани за кларинет. Описани са двата използвани похвати за събиране на информация и обработка на данните: анализ на структурата на композициите и обсъждане на проблемите, възникнали по време на изпълнението.

В раздел 2 (Преглед на литературата) най-напред е очертана историята на кларинета, включително спецификите, които характеризират този музикален инструмент.

След това е направен преглед на значителен брой произведения за кларинетния репертоар, композирани от съвременни композитори от Балканите, като се започне от солови произведения и се стигне до концерти и ансамблови пиеси. Разгледани и анализирани са композитори на съвременна музика за кларинет като Добринка Табакова, Исидора Жебелян, Ана Соколович, Кайя Саарияхо, Дженифър Хигдън и Майкъл Торке. По думите на автора, техните творби демонстрират диапазона и гъвкавостта на кларинета и показват способността на инструмента да предава широк спектър от емоции и настроения.

Според автора, поради трудности при намирането на достъпни изследвания както за анализа на съвременните композиции, така и за техниките на свирене на кларинет в балканския контекст, е било трудно да се предостави информация от други изпълнители или изследователи по темата, особено в косовски и албански контекст.

Настоящото изследване е фокусирано върху анализа на съвременни произведения за кларинет, в частност изследването на произведения на съвременни композитори от Косово, Албания и целия регион на Балканите. Освен това в дисертацията са разгледани изпълнителските проблеми, с които кларинетистите могат да се сблъскат при съвместната си работа с други изпълнители. За повишаване на интерпретаторските умения се препоръчва да се

вникне в творчеството на някои от изявените композитори и да се наблегне на техническото владеене, интерпретацията и разбирането на намеренията на композиторите.

При анализа на пиесите, изпълнени в шестте концерта, се подчертава, че изпълнителите обръщат внимание на звукоизвличането, артикулацията и динамиката, за да реализират най-доброто от тези нови и иновативни произведения за кларинет.

Някои от композиторите от Балканите, чиито произведения бяха изпълнени и анализирани, са: Валтон Бекири, Томаш Симаку, Дринор Зимбери и Артан Хаснай, както и други международно известни композитори. Те внесоха свеж и новаторски подход към класическата музика, като я наситиха с уникалните си културни влияния. Томаш Симаку, известен със своите завладяващи мелодии и сложни хармонии, е създал композиции, които разширяват границите на кларинетното изпълнение. Дринор Зимбери пък изследва ритмичната и хармоничната сложност и експерименталните техники, като добавя динамичен и модерен щрих към творбите си. Освен това композициите на Артан Хасани показват сливане на традиционни балкански елементи със съвременни стилове, а също и с джаз елементи, което води до богато и живо музикално преживяване. За да разкрият истински същността на своите композиции, изпълнителите се съсредоточиха върху овладяването на техническите аспекти на свиренето на кларинет като контрол на дишането, сръчност на пръстите и изработване на тон.

В заключение се препоръчва на музикантите да включват в концертните програми съвременни произведения за кларинет. По този начин биха се открили възможности за изследване на стиловете и техническите постижения, използвани в съвременните произведения за кларинет, с акцент върху композиторите от Балканите.

Дисертационният труд прилага многостранен подход към съвременните композиции за кларинет и хвърля нова светлина върху някои аспекти, които приемам за научен принос:

- Анализиране на концертния репертоар, с акцент върху универсалността на кларината като един от най-важните инструменти в балканската музика през годините;

- преглед на съвременните произведения, композирани от различни композитори от Балканите;
- Профил на техническите трудности и други изпълнителски проблеми;
- Подробен анализ на концертната програма, с акцент върху творбите на албански композитори;
- Разглеждане на композициите за кларинет от следните гледни точки: трудност, структура и композиция, комбинирани жанрове и техники на изпълнение.

Предполага се, че анализите ще дадат цялостна представа за композициите за кларинет и техните характеристики. Това е от полза за кларинетния репертоар в контекста на дисертацията. Изследването насочва вниманието на читателя към изпълнителски въпроси и към различни аспекти на използването на кларинета в класическата музика на Балканите.

Позволявам си да отбележа, че текста изобилства с смислови неточности, които най вероятно са следствие превода от английски на български език (най вероятно дори има няколко превода напр. албански-английски и после английски –български). Препоръчвам да бъде направена езикова редакция на български език.

Като имам предвид казаното по-горе, а и приносите на разработката предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Фатбард Гаши образователната и научна степен "доктор" в професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство.

25.05.2024 г.

София

проф. д-р Адриан Георгиев